

авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет, зокрема посилення відповідальності за злочини у цій сфері; 5) вирішення питання щодо прискорення проведення експертиз у сфері інтелектуальної власності; 6) створення єдиної методики визначення розміру матеріальної шкоди, завданої порушенням прав на об'єкти інтелектуальної власності; 7) прискорення процесу отримання (витребування) інформації про власника Інтернет-ресурсу (контенту), який зареєстрований та адміністрування якого здійснюється за межами території України.

Список бібліографічних посилань: 1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-ХІІ від 23 грудня 1993 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/-laws/show/3792-12#Text> 2. Яцюк О. Що може доповісти Україна про стан боротьби з порушеннями авторських та суміжних прав в мережі Інтернет? URL: https://sk.ua/wp-content/uploads/sk_files/specialniy_zvit_301.pdf 3. Таран О.В., Гавловський В.Д. Захист інтелектуальної власності в мережі інтернет. *Інформація і право*. № 4(35). 2020. С. 73-81.

Віталій Володимирович РОМАНЮК,

*завідувач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6077-4591>*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗМІНИ ПРОКУРОРОМ ПІДСЛІДНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Правила визначення підслідності у кримінальному провадженні закріплені у Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК), зокрема у статті 216 КПК передбачений розподіл кримінальних правопорушень між органами досудового розслідування, уповноваженими на здійснення досудового розслідування; у ч. 5 ст. 36, ч. 7 ст. 214 КПК визначено повноваження прокурора щодо доручення іншому органу досудового розслідування здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень у випадках, визначених законом; у ст. 218 КПК містить положення, якими визначається місце проведення досудового розслідування з урахуванням правил підслідності. Законодавцем враховано і випадки одночасної наявності декількох обставин, що не дозволяють однозначно вирішити питання підслідності. На цей випадок передбачено застосування ч. 5 ст. 218 КПК з акцентом на те, що спори про підслідність вирішує керівник органу

прокуратури вищого рівня. Отже, прокурор є одноособовим його учасником, наділеним повноваженнями визначати та змінювати підслідність у кримінальному провадженні.

Редакція статті 36 КПК України в частині визначення повноважень прокурора щодо доручення ним здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення, віднесеного до підслідності органів досудового розслідування (ст. 38 КПК України), станом на листопад 2022 року вже шість разів змінювалась. Особливий інтерес викликає зміна підслідності прокурором через запровадження воєнного стану, оскільки законом передбачено можливість доручення досудового розслідування кримінального правопорушення іншим органам досудового розслідування, за якими, у відповідності до ст. 216 КПК України, предметна (родова) підслідність таких кримінальних правопорушень не закріплена. Так, 01.05.2022 року набрали чинності положення КПК України, які визначили умови зміни відповідним прокурором підслідності в умовах воєнного стану [1].

Відповідно до структури норми ст. 111-1 КК України, частини 1 та 2 є кримінальним проступком, а частини 3-8, відповідно, злочином. За правилами, виписаними у ч. 2 ст. 216 КПК України досудове розслідування (дівання та досудове слідство) у вказаному кримінальному правопорушенні здійснюють органи досудового розслідування (підрозділи дівання та слідства) органів безпеки. В період часу з 15.03.2022 року (запровадження кримінальної відповідальності за статтею 111-1 КК України) по 01.05.2022 року, з огляду на те, що в окремих територіальних органах безпеки України з 01.07.2020 року й до цього часу не утворені спеціалізовані підрозділи дівання, керуючись ч. 5 ст. 36 КПК України, керівництво регіональних прокуратур з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження, застосовувало практику доручення здійснення досудового розслідування у кримінальних провадженнях, що за підслідністю відносяться до органів безпеки, органам досудового розслідування Національної поліції України. З 01.05.2022 року і по теперішній час застосування правил підслідності унормовано шляхом внесення змін до ч. 5 ст. 36 КПК України. Саме з цього моменту кожен орган досудового розслідування є універсальним через призму інституту підслідності, оскільки за рішенням уповноваженого прокурора може здійснювати досудове розслідування у будь-якому кримінальному правопорушенні.

Законодавець чітко визначив підстави зміни прокурором підслідності: 1) неефективне досудове розслідування; 2) наявність об'єктивних обставин, що унеможливають функціонування відповідного

органу досудового розслідування; 3) здійсненням таким органом досудового розслідування в умовах воєнного стану .

1. Визначення «неефективного досудового розслідування» чинний КПК України не містить, натомість об'єднана палата Касаційного кримінального суду (ОП) детально розглянула кримінальні провадження та надала висновок, що «ефективність досудового розслідування є співвідношенням процесуальних дій, процесуальних рішень, реалізованих учасниками кримінального провадження, а також їх результатів із положеннями КПК, що визначають підстави, умови і порядок їх проведення чи прийняття, з урахуванням оптимальних затрат часу та зусиль на це. Для констатації неефективності досудового розслідування необхідна оцінка досудового розслідування для того, щоб прийняти рішення про доручення здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу» [2; 3].

2. Адаптація кримінального процесуального законодавства до умов введеного в Україні воєнного стану передбачає встановлення наявності об'єктивних обставин, що унеможливають функціонування відповідного органу досудового розслідування. Вказане формулювання законодавцем не деталізовано. Очевидні, на перший погляд речі, при більш детальному їх аналізі викликають необхідність їх тлумачення.

3. Ухвалення прокурором рішення про зміну підслідності за умови здійснення досудового розслідування відповідним органом в умовах воєнного стану на даний час не викликає складнощів, оскільки на всій території України з 24.02.2022 року Указом Президента введено воєнний стан, який періодично продовжується за рішенням Верховної Ради України [4].

За результатами моніторингу Єдиного державного реєстру судових рішень жоден з наявних вироків за ст. 111-1 КК України, постановлених судами України станом на 1 листопада 2022 року, не містить інформації щодо з'ясування обґрунтування та вмотивування постанови прокурора про зміну підслідності, тим самим спостерігається відхилення судів від дотримання роз'яснень, наданих Касаційним кримінальним судом Верховного суду.

Одним з елементів предмету дослідження, що викликали науковий інтерес, є відсутність спеціалізованих підрозділів дізнання у відомствах, визначених у ч. 3 ст. 38 КПК України. Ще на самому початку втілення у 2020 році дізнання як форми досудового розслідування, законодавець передбачив випадки утворення спеціалізованих підрозділів дізнання не у всіх відомствах, визначених у ч. 3 ст. 38 КПК України. Підтвердження тому є положення п. 7-1 ч. 1 ст. 3 КПК України,

в якій надається визначення терміну «керівник органу дізнання» і те, що ним може бути керівник органу досудового розслідування у разі відсутності підрозділу дізнання.

Аналіз положень ч. 2 ст. 216 КПК України, у якій визначено предметну (родову) підслідність органів безпеки з урахуванням положень ч. 11 ст. 216 КПК України дозволяє дійти до висновку, що до компетенції підрозділів дізнання служби безпеки віднесено лише здійснення досудового розслідування у формі дізнання за одним видом кримінального правопорушення (кримінальний проступок), передбаченого у ч. 1 та ч. 2 ст. 111-1 КК України («Колабораційна діяльність»).

З розширенням процесуальних повноважень прокурора після 01.05.2022 року, постає питання яку з передбачених у КПК України підстав для зміни прокурором підслідності утворює факт відсутності у територіальному підрозділі (у даному випадку органу безпеки) спеціалізованого підрозділу дізнання? Це питання виявилось нагальним з початком воєнної агресії РФ та, як наслідок, появою громадян, дії яких згодом було кваліфіковано як колабораційні, оскільки певний час існувала прогалина у праві і кримінальному і кримінальному процесуальному.

Жодна з передбачених у ч. 5 ст. 36 КПК підстав не передбачає вмотивовану підставу доручення прокурором здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування у разі відсутності утвореного спеціалізованого органу. У нашому випадку це означає, що постанова прокурора про доручення здійснення досудового розслідування у формі дізнання кримінального проступку, передбаченого чч. 1-2 ст. 111-1 КК України, підрозділу дізнання (Національної поліції) через відсутність спеціалізованого підрозділу дізнання в органах безпеки у зв'язку з запровадженням воєнного стану чи з інших підстав, є невмотивованою. Очевидно, що під час судового розгляду, отримані докази на стадії досудового розслідування можуть бути визнані як недопустимі. Враховуючи, по-перше, спеціалізацію органів досудового розслідування органів безпеки і Національної поліції та, по-друге, відсутність утворених спеціалізованих підрозділів в СБУ, доречно було б об'єднати їх можливості шляхом застосування положень, визначених у ч. 4 ст. 39 КПК України, внаслідок чого утворити міжвідомчі слідчі групи (групи слідчих та дізнавачів).

За даними, отриманими під час опитування слідчих і дізнавачів, постанови прокурора про зміну підслідності, не містять обґрунтування прийнятого рішення. Вмотивування зводиться лише до переписування прокурором норми, передбаченої ч. 5 ст. 36 КПК України.

Але, відповідно до п. 2 ч. 5 ст. 110 КПК України, складовими мотивувальної частини постанови прокурора є «зміст обставин, які є підставами для прийняття постанови і мотиви прийняття постанови, їх обґрунтування та посилання на положення цього Кодексу».

Виходом з цієї ситуації може стати запровадження судового контролю як на стадії досудового розслідування, так і під час підготовчого провадження.

Список бібліографічних посилань: 1. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану : Закон України від 14.04.2022 № 2201-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#n8>. 2. Постанова об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 24.05.2021 : справа № 640/5023/19, провадження № 51-2917кмо20 50/19 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97286253>. 3. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 10.06.2021: справа № 532/1240/16-к, провадження № 51-1304км21 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97701011>. 4. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

Анастасія РОМЕЙКО,

*аспірант відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3453-9779>*

Науковий керівник:

Віталій Володимирович Романюк,

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства
факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6077-4591>*

ОСОБЛИВИЙ РЕЖИМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану, чинне законодавство зазнало багато змін, серед яких і зміни до Кримінального процесуального кодексу України, які регулюються Законом України